Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston lausuntopyyntö

HE 146/2021: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, kotouttaminen vuoden 2022 talousarvioesityksessä ja kotoutumisen kehittämishaasteet

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskukselta kirjallista lausuntoa vuoden 2022 valtion talousarvioehdotuksen kotouttamiseen liittyvistä määrärahoista ja kotoutumisen kehittämishaasteista.

Tällä hetkellä suuri osa Varsinais-Suomen maahanmuuttajista tulee suoraan työhön. Meri-, metalli- ja autoteollisuus, rakennusala ja maatalouden kausityö ovat esimerkkejä aloista, joilla merkittävä osa työntekijöistä on ulkomaalaisia. Heidän osaltaan haasteena ei ole nopea työllistyminen, vaan asettautumiseen liittyvät asiat. Oleskelulupaprosessin pitkä kesto, asuminen ahtaasti ja vähäiset mahdollisuudet opiskella suomen kieltä.

Talousarviossa on huomioitu kansainvälisten osaajien houkutteluun ja nopeaan oleskelulupamenettelyyn liittyvä kehittäminen. Esitetyillä määrärahoilla ei kuitenkaan ELY-keskuksen mielestä kyetä riittävästi vastaamaan tulevien vuosien ulkomaisen työvoiman maahanmuuton tarpeisiin. Lisäksi kansainvälinen osaaja käsite soveltuu huonosti lähivuosien työvoiman tarpeeseen. Työperäisen maahanmuuton osalta tulee panostaa myös kotouttamistoimintaan; esimerkiksi panostuksia työhön tulevien kielikoulutuksiin.

On tärkeää, että maahanmuutto ja kotoutuminen nähdään laajana kokonaisuutena. Asettautumiseen keskeisesti liittyvän asumisen osalta Covid-19-pandemia on osoittanut puutteellisiin asumisolosuhteisiin liittyvät riskit. Turussa ja Raumalla tartuntojen määrää on lisännyt telakoiden vaihtuvien ulkomaalaistyöntekijöiden ahdas asuminen.

Kuntien roolin lisääminen aiheuttaa riskin kotouttamispalveluiden keskittymisestä vain suuriin kaupunkeihin. Ulkomaisen työvoiman tarve koskee 2020-luvulla koko Suomea ja erityisesti alueita, joissa väestö vähenee. ELY-keskuksen mielestä valtion osuus maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluissa tulee jatkossa olla pysyvää ja sitä tulee kohdentaa kaikille alueille.

Talousarvioesityksessä kotoutumiskoulutukseen esitetty määräraha turvaa nopean ja joustavan kielikoulutukseen pääsyn uusille kotoutujille. Varsinais-Suomessa kotoutumiskoulutusta on viime vuosina kyetty kohdentamaan myös henkilöille, jotka useamman vuoden asumisen jälkeen eivät ole edistyneet kielenoppimisessa. Esitetyllä määrärahalla tälle kohderyhmälle ei enää voida kohdentaa koulutusta.

Maahanmuuttajien työllisyyden kehittyminen on erityisesti Turussa kaksijakoista: niillä, joilla ei ole koulutusta ja kokemusta Suomeen soveltuvilta aloilta, siirtyminen työelämään vaatii pitkää aikaa ja toisaalta osa pääsee siirtymään nopeasti ammatilliseen koulutukseen tai suoraan työhön.

Uusi Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei välttämättä tuo helpotusta tähän haasteeseen, mutta toivottavasti helpottaa oppimisvaikeuksien ja vastaavien työllistymistä hidastavien seikkojen tunnistamista kotoutumisen alkuvaiheessa. Kunnilla on entistä suurempi rooli kehittää hitaasti työmarkkinoille siirtyville maahanmuuttajille soveltuvia palveluja ja koulutuksia.

Maahanmuuttajiin kohdistuvaa syrjintää ja rasismia pitää vähentää ja varmistaa riittävät resurssit ennaltaehkäisevään työhön.

Pakolaisten kuntiin osoittamisen malli ei tällä hetkellä toimi. Nykyisellä mallilla voidaan toimia tilanteessa, jossa pakolaisten määrä on selkeässä laskussa. Haasteena on pakolaisten keskittyminen Turkuun tietyille samoille asuinalueille, jolloin kielenoppiminen helposti edelleen hidastuu. Tätä trendiä vahvistaa turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten sijoittaminen suuriin kaupunkeihin. Myös toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten kiinnittyminen koulutukseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan vaikeutuu.

Mikäli pakolaiskiintiön lisäkiintiö, enintään 950, otetaan käyttöön, niin Varsinais-Suomessa on edessä vaikeat neuvottelut kuntien kanssa kuntapaikkojen lisäämisestä. Vaikea asuntotilanne asettaa lisäksi vaikeuksia, jos pitää nopeasti reagoida kansainväliseen pakolaistilanteeseen.

Tämä asiakirja KEHA/5272/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/5272/2021 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Lehti Hannu 28.10.2021 15:02

Esittelijä Myllymäki Kalle 28.10.2021 13:15